

PM 2009:179 RIV (Dnr 001-1515/2009)

Staten och imamerna - Religion, integration, autonomi (SOU 2009:52)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen "Staten och imamerna - Religion, integration, autonomi (SOU 2009:52)" hänvisas till vad som sagts i denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet "Staten och imamerna - Religion, integration, autonomi (SOU 2009:52)" till Stockholms stad.

Utredningen kommer fram till att inte inrätta en statlig utbildning för imamer. Av principiella skäl står inte inrättandet av en utbildning för imamer i samklang med statens konfessionella neutralitet och samfundens autonomi. Utredningen förordar istället att förbättra det som redan görs. Den utbildning som efterfrågas av muslimska organisationer och samfund finns i stor utsträckning att tillgå eller skulle kunna erbjudas inom ramen för det befintliga utbildningssystemet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden samt stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Skärholmen och Spånga-Tensta.

Stadsledningskontoret anser att den yrkesinriktade SFI-undervisningen mycket väl skulle kunna vara ett alternativ för religiösa ledare att få de kunskaper i svenska och samhällskunskap som efterfrågas.

Utbildningsnämnden vill särskilt framhålla imamernas betydelse i sin funktion som vägledare och att det därför är av största vikt att de har god kännedom om svenskt samhällsliv och kunskap om lagstiftningen.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden delar i sin helhet utredningens ställningstagande.

Kulturnämnden anser att ett flertal starka skäl, konstitutionella, politiska samt praktiska, talar emot att skapa en statlig imamutbildning. Det gör även principen om en jämlik behandling av landets trossamfund.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd pekar på det goda samarbetet som finns på Järvafältet och att lokala samverkansformer mellan imamer och svenska myndigheter när

det gäller värdegemenskap i vardagen är en viktig källa till kulturell integration, kunskapsspridning och dialog om det svenska samhället.

Skärholmens stadsdelsnämnd tillstyrker utredningens förslag.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig bakom utredningens förslag att förbättra det som redan görs inom området, istället för att inrätta en specifik utbildning för imamer.

Mina synpunkter

Jag delar utredningens uppfattning att en imamutbildning i statlig regi inte är den bästa lösningen för att öka kunskaperna om det svenska civilsamhället hos tjänstgörande imamer i Sverige. Principiella skäl talar mot en utbildning för imamer. Staten ska hålla sig konfessionellt neutral och samfunden ska vara självständiga gentemot staten.

Önskvärda kunskaper i svenska språket och i samhällskunskap kan hellre förvärvas genom andra myndigheters försorg, exempelvis inom ramen för SFI. Utbildning för imamer när det gäller svenskt samhällsliv och lagstiftning kan också ske genom att Skolverket, Socialstyrelsen m.fl. får särskilda uppdrag. För att säkerställa att utbildningen blir likvärdig kan det krävas samordning på nationell nivå, eftersom antalet personer som är i behov av denna inriktning på undervisningen är relativt litet. Genom att stärka samarbetet med församlingarna och andra ideella sammanslutningar ökar också möjligheten till integration på flera nivåer, inte bara genom imamerna. En sådan utveckling vore positiv. Ett starkt civilsamhälle som samarbetar med det offentliga är en bättre lösning än att detaljreglera på statlig nivå.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen ”Staten och imamerna - Religion, integration, autonomi (SOU 2009:52)” hänvisas till vad som sagts i denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 22 oktober 2009

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Staten och imamerna - Religion, integration, autonomi (SOU 2009:52), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Det antecknades till protokollet att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet ”Staten och imamerna - Religion, integration, autonomi (SOU 2009:52)” till Stockholms stad.

Utredningen kommer fram till att inte inrätta en statlig utbildning för imamer. Av principiella skäl står inte inrättandet av en utbildning för imamer i samklang med statens konfessionella neutralitet och samfundens autonomi. Utredningen förordar istället att förbättra det som redan görs. Den utbildning som efterfrågas av muslimska organisationer och samfund finns i stor utsträckning att tillgå eller skulle kunna erbjudas inom ramen för det befintliga utbildningssystemet.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till kulturnämnden, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, stadsledningskontoret samt stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Skärholmen och Spånga-Tensta.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sid</i>
Stadsledningskontoret	3
Kulturnämnden	4
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden	4
Utbildningsnämnden	4
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	5
Skärholmens stadsdelsnämnd	5
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	6

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att utredningen har tagit upp relevanta skäl som talat för respektive mot en statlig utbildning för imamer.

Stadsledningskontoret delar utredningens slutsats om att de principiella skälen talar mot en utbildning för imamer. Staten ska hålla sig konfessionellt neutral och samfunden ska vara självständiga gentemot staten.

När imamer och andra religiösa ledare behöver utbildning i svenska, samhällskunskap, svensk lagstiftning etc. bör de kunna få det inom det befintliga utbildningssystemet. Aktuella myndigheter inom exempelvis sjukvård, kriminalvård och skola bör i högre grad, inom sina kompetensområden, kunna utbilda religiösa ledare så att de kan fungera som själasörjare, andlig och social vägledare för de som önskar ta deras tjänster i anspråk.

Den yrkesinriktade SFI-utbildningen skulle mycket väl kunna vara ett alternativ för religiösa ledare att få de kunskaper i svenska och samhällskunskap som efterfrågas. Sannolikt behöver denna utbildning samordnas då antalet religiösa ledare som skulle kunna vara aktuellt för utbildningen troligen är ganska litet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen delar utredningens uppfattning om att inte skapa en särskild utbildning för imamer. Även om det på kort sikt kan finnas ett fortbildningsbehov av icke-konfessionell natur bland i Sveriges imamer talar ett flertal starka skäl, konstitutionella, politiska samt praktiska, emot att skapa en statlig imamutbildning. Det gör även principen om en jämlik behandling av landets trossamfund.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2009

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 juli 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens uppfattning är att utredningen på ett noggrant sätt vägt såväl de särskilda behov och argument som kan finnas för respektive emot inrättande av en särskild imamutbildning i Sverige. De argument som talar emot ett sådant inrättande väger enligt utredningen tyngre och utredningen förordar ingen särskild imamutbildning utan anser att de insatser som görs inom de generella utbildningssystemen bör kunna tillgodose behoven.

Förvaltningen delar i sin helhet utredningens ställningstagande och förslår socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden att godkänna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 augusti 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Ersättaryttrande gjordes av Helene Törnqvist (C), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 augusti 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen instämmer i utredningens slutsatser och förslag. Den utbildning för imamer som efterfrågas finns i stor utsträckning redan att tillgå eller kan erbjudas inom ramen för det befintliga utbildningssystemet.

Förvaltningen vill särskilt framhålla imamernas betydelse i sin funktion som vägledare

och att det därför är av största vikt att de har god kännedom om svenskt samhällsliv och kunskap om lagstiftningen. Förvaltningen har erfarenhet av detta när det gäller t.ex. mottagande av elever i särskola, elever i behov av särskilt stöd samt kris- och katastrofärbete. När det gäller barn som mottas i särskola genomförde därför förvaltningen i samarbete med Sveriges Muslimska Råd en till antalet begränsad ”imamutbildning” 2004 med ett ömsesidigt positivt lärande som resultat. Imamer och skolledare deltog.

Förvaltningen instämmer i att imamutbildning när det gäller svenskt samhällsliv och lagstiftning kan ske genom respektive myndighets försorg, där Skolverket, Socialstyrelsen m.fl. bör få särskilda uppdrag. En myndighet bör få ett samordnande ansvar för detta.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning i vad som sägs om yrkesinriktad sfi riktad till religiösa ledare. Mot bakgrund av att antalet religiösa ledare aktuella för denna utbildning är relativt lågt bör någon form av samordning övervägas.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 september 2009 att

tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Jakob Dencker m.fl. (mp), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att erinra mot förslagen i betänkandet Staten och imamerna. I Rinkeby-Kista stadsdelsområde har ett väl fungerande samarbete utvecklats med lokala imamer och andra företrädare för den muslimska gruppen, som föreningsfunktionärer, föräldragrupper och ungdomar. Vid tillfällen i stadsdelsområdet när det civila samhällets alla goda krafter behövt mobiliseras har kontakter etablerats med och mellan socialtjänsten, polisen samt lokala föreningar och organisationer för att tillsammans bidra till ett tryggt stadsdelsområde. I den senare gruppen ingår de religiösa församlingarna som en mycket viktig part – däribland de muslimska. Förvaltningen har bjudit in till dialog och som en följd av gott samarbete skapat ett nätverk av goda krafter; ”Järvaandan” med devisen ”Omtanke och Stolthet” och med målet att tillsammans skapa ett tryggare och trevligare område att bo och verka i. Förvaltningen anser att även lokala samverkansformer mellan imamer och svenska myndigheter när det gäller värdegemenskap i vardagen är en viktig källa till kulturell integration, kunskapsspridning och dialog om det svenska samhället.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 september 2009

att avslå förvaltningens förslag till beslut till förmån för utredningens förslag till beslut

att omedelbart justera protokollet.

Reservation anfördes av Liliane Svensson (s), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Att passivt vänta på att vissa medborgare uppväxta i Sverige skaffar sig teologisk kompetens utomlands för att verka i församlingar här eller att de utländska trossamfundet bygger upp egna utbildningsinstitutioner i Sverige, känns inte tillfredställande. Förvaltningen vill därför framföra vikten av att ge utländska församlingar ekonomiska incitament för att sträva efter att uppnå samma nivå på utbildning och kunskap om det svenska samhället som svenska församlingar har. Inom ramen för likabehandlingsprincipen borde därför staten inrätta någon form av löpande stipendier eller alternativt via SST (nämnden för statligt stöd till trossamfund) förändra och förbättra möjligheter till utbildningsbidrag till utländska församlingars ledare som vill skaffa sig lämplig utbildning. Kraven på utbildningsbidraget är idag knutet till teologisk utbildning. Förvaltningen vill påtala att de utbildningsområden som tas upp i utredningen, såsom fördjupade studier i svenska språket, samhällskunskap, och familjerätt mm borde kunna ingå. Ett ekonomiskt incitament är en förutsättning för att imamers och andra utländska religiösa ledares vidareutbildningsbehov ska tillgodoses även inom det generella utbildningssystemet.

Församlingars och religiösa ledares skäl att skaffa sig vidareutbildning borde vara en trovärdighetsfråga i förhållande till de församlingsmedlemmar som växer upp i Sverige, i de fall där lön eller högre befattning inte kan erbjudas. Det är inte ovanligt att invånare med tillhörighet i t ex muslimska eller österländska kyrkor, söker själavård av präster i Svenska Kyrkan. Förvaltningen har erfarenhet av s k Påverkansprogram för ungdomar, där den unge kan välja att ha samtal med en religiös ledare. Förvaltningen noterade att ungefär en tredjedel av de unga valde en präst eller pastor i någon av de svenska församlingarna istället för sin egen församlingsledare, med hänvisning till att denne inte kände till det svenska samhället.

I utredningen genomfördes en enkätundersökningen där över 30 procent av imamerna uppgavs ha verkat mindre än 5 år i Sverige. Församlingarnas bristande finansiella tillgångar anses leda till att man tar emot bidrag från utländska bidragsgivare och att utländska imamer skickas att verka på korta förordnanden i Sverige. Förvaltningen ställer sig frågan om det hade varit möjligt eller önskvärt att genom ekonomiska incitament eller genom reglering av arbets- och uppehållstillstånd även i dessa fall, påverka att församlingarna i högre utsträckning kan rekrytera religiösa ledare som har invandrat till Sverige och har för avsikt att bo och verka här permanent.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 september 2009

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till utredningens förslag om att förbättra det som redan görs inom området. Att Imamerna i Sveriges behov bör kunna tillgodoses inom ramen för det befintliga utbildningssystemet.

Paragrafen justerades omedelbart.

Reservation anfördes av vice ordföranden Ornina Younan (S), ledamöterna Awad Hersi (MP), Jonas Ljungstedt (V), Eva Andersson (S), Rune Olofsson (S) och Azad Hassan (S), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 augusti 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har tagit del av remissen om betänkandet Staten och Imamerna. Religion, Integration, autonomi.

Nämnden ställer sig bakom utredningens förslag att förbättra det som redan görs inom området, istället för att inrätta en specifik utbildning för imamer.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Ersättaryttrande anfördes av Helene Törnqvist (C) enligt följande

Centerpartiet instämmer i utredningens slutsats om att inrättandet av en imamutbildning inte står i samklang med varken statens konfessionella neutralitet eller trossamfundens autonomi.

Jag vill dock understryka den stora potential för integrationen som finns i samverkan med imamer, som brygga mellan familj och skola. Med ett öppet ömsesidigt lärande kan integration ske.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Jakob Dencker m.fl. (mp) enligt följande

- att delvis godkänna förvaltningens förslag till remissvar
- att som Miljöpartiets i Rinkeby-Kista svar på remissen därutöver anför

Det är en svår principiell och praktisk fråga som väcks i och med den här utredningen. Det är viktigt att denna fråga löses på ett sätt som stödjer den muslimska gruppen och de muslimska samfundet i Sverige, och utan att stigmatisera den muslimska gruppen. Om imamutbildningar införs på fel sätt kan många muslimer känna att genom specialsydda utbildningar för imamer pekas muslimer ut som en grupp som är i speciellt behov av vägledning och utbildning, och att islam är något problematiskt.

Om man löser denna fråga är vi dock ganska positiva till utbildningar för imamer. Vi förstår dock att många praktiska frågor måste lösas i så fall.

Utredaren skriver: "Under utredningens många dialoger har det upprepade gånger visat sig att själva utredningsuppdraget haft en tvivelaktig legitimitet. Motiven bakom att initiera en svensk utbildning för imamer har ifrågasatts; i många fall har det uppfattats som ett sätt för staten att disciplinera landets imamer genom utbildning." Betänkandet nämner också att en risk med att inrätta utbildning för imamer kan vara att: "imamer pekas ut som problematiska ledare med ett större behov än andra invandrade religiösa ledare av utbildning, vilket kan bidra till att förstärka islamofobiska stämningar i landet"

Man kan diskutera vilka bevekelsegrunder som ligger bakom utredningsuppdraget från den ansvariga ministern, men utredningen är väl skriven och man gör genomtänkta avvägningar.

Ett exempel på praktiska problem; utredningen skriver: "Bland de företrädare för muslimer som utredningen diskuterat med råder emellertid inte samstämmighet kring frågan om man kan tänka sig att studera tillsammans med företrädare för andra muslimska inriktningar, eller huruvida man kan tänka sig att bli undervisad av universitetslärare som inte själva är muslimer. Ur utredningens synvinkel erbjuder studiemiljöer där lärarna är allsidiga och där studenterna kommer från olika religiösa och kulturella bakgrunder ett överlägset akademiskt värde för alla deltagare. Givetvis bör även möjligheten finnas att studera till religiösa ledare vid ett utländskt universitet, för att därefter kunna verka i Sverige."

Detta pekar på de praktiska problem som orsakas när det gäller att inrätta utbildningar för imamer. Vi tror dock att om de muslimska grupperna själva ser ett behov av utbildning, går det att lösa de flesta av dessa praktiska problem.

Frågan om imamutbildning är i högsta grad aktuell i Rinkeby-Kista. Dels är en mycket stor andel av befolkningen här muslimer, dels har en av våra lokala utbildningsinstitutioner - Kista folkhögskola - (i samarbete med Sjöviks folkhögskola) lämnat förslag till en svensk

imamutbildning på folkhögskolenivå, som skulle bedrivas vid Kista folkhögskola. Avsikten med den planerade utbildningen är att i en första fas fungera som en svensk påbyggnadsutbildning för redan utbildade imamer. Vi ser positivt på att en utbildning för imamer förläggs till Kista folkhögskola.

I grund och botten handlar denna fråga också om att vi behöver en förbättrad dialog mellan olika kulturella eller religiösa grupper och olika religiösa uttryck. Vi tycker framförallt att vi behöver arbeta långsiktigt med dialog och att främja allas lika rättigheter. Med en ökad integration av muslimska grupper i det svenska samhället borde även ”integrationen av imamer” öka och behovet av särskilda utbildningar för imamer minska.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Liliane Svensson (s) enligt följande

bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Ornina Younan (S), ledamöterna Awad Hersi (MP), Jonas Ljungstedt (V), Eva Andersson (S), Rune Olofsson (S) och Azad Hassan (S) enligt följande

Nämnden beslutar

- att delvis godkänna förvaltningens förslag till remissvar
- att därutöver anföra

Det är en svår principiell och praktisk fråga som väcks i och med den här utredningen, framför allt måste flera intressen tillgodoses, dels staten neutralitet och dels behovet av imamer med djupförståelse av svenska förhållanden.

Om man löser denna fråga är vi dock ganska positiva till utbildningar för imamer. Vi förstår dock att många praktiska frågor måste lösas i så fall. Till exempel att hitta arbetsformer som gör möjligt att en imamutbildning skräddarsys tillsammans med Islamiska samfundet.

Man kan diskutera vilka bevekelsegrunder som ligger bakom utredningsuppdraget från den ansvariga ministern, men utredningen är väl skriven och man gör genomtänkta avvägningar.

Frågan om imamutbildning är i högsta grad aktuell i Spånga-Tensta, dels är en mycket stor andel av befolkningen här muslimer, dels har en av våra lokala utbildningsinstitutioner - Kista folkhögskola - (i samarbete med Sjöviks folkhögskola) lämnat förslag till en svensk imamutbildning på folkhögskolenivå, som skulle bedrivas vid Kista folkhögskola. Avsikten med den planerade utbildningen är att i en första fas fungera som en svensk påbyggnadsutbildning för redan utbildade imamer. Vi ser positivt på att en utbildning för imamer förläggs till Kista folkhögskola.

I grund och botten handlar denna fråga också om att vi behöver en förbättrad dialog mellan olika kulturella eller religiösa grupper och olika religiösa uttryck. Vi tycker framförallt att vi behöver arbeta långsiktigt med dialog och att främja allas lika rättigheter. Med en ökad integration av muslimska grupper i det svenska samhället borde även ”integrationen av imamer” öka och behovet av särskilda utbildningar för imamer minska.”